

TOHOLAMMIN KUNTA

OSAVUOSIKATSAUS 1.1. - 31.8.2017

Kh 09.10.2017 § 58

Kv 16.10.2017 § 41

Sisälllys

Sisälllys.....	2
YLEINEN KEHITYS	3
TALouden KEHITYS.....	4
OSASTOT.....	6
Hallinto-osasto.....	6
Lomatoimen osasto	9
Tekninen osasto.....	12
Sivistysosasto.....	13
Käyttötalous yhteensä	18
INVESTOINTIEN TOTEUMA	19
KUNTA KÄYTTÖTALOUS TULOSALUEITTAIN SEKÄ INVESTOINNIT JA RAHOITUS	20
TALOUSKÄYRÄ vuosina 2017, 2016 ja 2015	22
VIEMÄRILIIKELAITOS.....	23
YHTIÖT	25
Toholammin Kehitys Oy (100 %)	25
Toholammin Energia Oy (96,66 %).....	26
Kiinteistö Oy Toholammin vuokratalot (100 %)	288

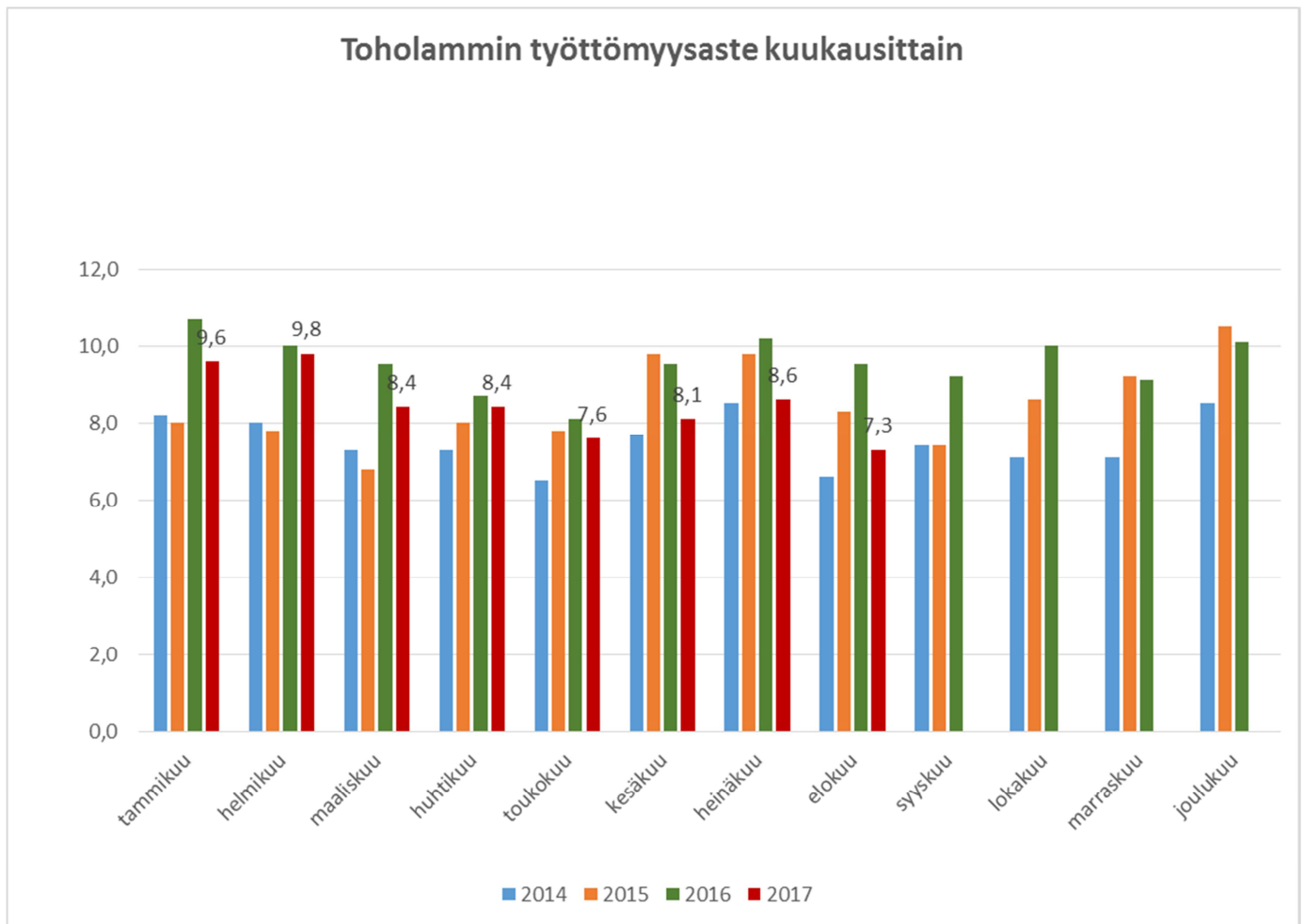
YLEINEN KEHITYS

Asukasluku kuukausittain 2017, rekisteritilanne kuukauden lopussa

Lähde: Väestörekisterikeskus

	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	2017 Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo
Toholampi	3277	3255	3243	3237	3232	3228	3232	3230	3231	3239	3229	3220	3210

Toholammin kunnan väkiluku oli elokuun lopussa 3210, jolloin asukasluku on vähentynyt 22 asukkaalla vuoden vaihteesta. Asukasluku on laskenut vuodentakaiseen ajankohtaan (elokuu 2016; 3277) noin 2 prosentilla ollen 67 asukasta.

Työttömyysaste kuukausittain, rekisteritilanne kuukauden lopussa; (Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyystietoja, Pohjanmaan ELY-keskuksen Työllisyyskatsaukset)

Toholammin työttömyysaste elokuussa 2017 (uusin tilastotieto) oli 7,3 %. Työttömyysluvut ovat olleet hiukan matalammalla tasolla Toholammilla alkuvuoden ajan kuin edellisenä vuonna.

TALOUDEN KEHITYS

VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET

Verotulot ja valtionosuudet	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
Kunnan tulovero	8 379 869	8 900 000	6 286 111	70,6	6 750 084
Kiinteistövero	752 103	830 000	25 840	3,1	34 339
Osuus yhteisöveron tuotosta	555 488	500 000	489 568	97,9	405 601
Verotulot	9 687 461	10 230 000	6 801 519	66,5	7 190 023
Yleinen valtionosuus	10 079 248	10 331 000	6 896 332	66,8	6 702 625
Opetus- ja kultt.t.valt.osuus	-174 082	-36 500	-52 448	143,7	-101 128
Valtionosuudet	9 905 166	10 294 500	6 843 884	66,5	6 601 497
Verot ja valtionosuudet yht.	19 592 627	20 524 500	13 645 403	66,5	13 791 520

Kirjanpidon mukaan 31.8.2017 verotuloja sekä valtionosuuksia on kertynyt 13.645.403 euroa. Valtionosuuskertymä on toteumaltaan talousarviossa arvioidun mukainen ja tulee toteutumaan ennakoitun suuruisena. Verotulokertymä noudattaa ns. tasaista kertymävauhtia.

Verohallinnon ennakkotieto 02.10.2017 **verovuoden 2016 kunnan tuloverojen** maksuunpanosta (8.351.000) osoittaa Toholammin kunnalle negatiivista. Marraskuun oikaisu- ja palautusosuudet verohallinnolle olisivat yhteensä yli 927.000 euroa. Jäännösveroja saataisiin ennakkotiedon mukaan n. 302.000. Se tilitetään kunnalle joulukuussa 2017 ja helmikuussa 2018. Kunta joutuu siis palauttamaan verovuoden 2016 kunnallisveroa verohallinnolle n. **800.000 euroa** tämän vuoden aikana.

Lisäksi verohallinto oikaisee **verovuoden 2017** tilityksiä **366.00 eurolla**. Summa peritään kunnalta joulukuun tilityksestä.

Yhteensä verohallinnolle takaisin palautettavaa 1,16 m€, vastaava summa edellisvuonna oli 1,3 m€

Kunnan talousarviossa kunnallisverotulo on **8.900.00 euroa**. Kunnallisveron toteutuma saattaa jäädä reilusti alle **8.000.000** euron.

Lopulliset verotiedot verovuodelta 2016 valmistuvat lokakuun lopulla.

TULOSLASKELMA

TULOSLASKELMA	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	5 573 572	5 904 340	4 038 598	68,40	3 849 763
Maksutuotot	890 359	847 100	452 551	53,42	524 382
Tuet ja avustukset	203 006	148 000	199 072	134,51	176 842
Muut toimintatuotot	1 203 861	1 153 566	825 899	71,60	794 904
Toimintatuotot yhteensä	7 870 798	8 053 006	5 516 121	68,50	5 345 891
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-8 117 879	-8 650 744	-5 321 933	61,52	-5 507 089
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-2 008 530	-2 074 420	-1 227 519	59,17	-1 380 769
Muut henkilösivukulut	-455 403	-648 730	-256 907	39,60	-264 052
Palvelujen ostot	-14 102 195	-14 149 168	-9 725 586	68,74	-9 667 449
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 260 155	-1 367 470	-853 470	62,41	-752 729
Avustukset	-390 252	-481 100	-277 344	57,65	-259 976
Muut toimintakulut	-180 113	-137 248	-102 773	74,88	-111 238
Toimintakulut yhteensä	-26 514 527	-27 508 880	-17 765 533	64,58	-17 943 301
TOIMINTAKATE	-18 643 729	-19 455 874	-12 249 412	62,96	-12 597 410
Verotulot	9 687 461	10 230 000	6 801 519	66,49	7 190 023
Valtionosuudet	9 905 166	10 294 500	6 843 884	66,48	6 601 497
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	27 909	10 000	1 320	13,20	-111
Muut rahoitustuotot	21 014	6 000	15 138	252,29	6 829
Korkokulut	-255 949	-230 000	-110 017	47,83	-159 068
Muut rahoituskulut	-4 513	-5 000	-3 440	68,80	-2 808
VUOSIKATE	737 358	849 626	1 298 991	152,89	1 038 953
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunn.mukaiset poistot	-1 193 611	-853 985	-557 192	65,25	-573 653
TILIKAUDEN TULOS	-456 254	-4 359	741 799	-17 017,64	465 301
Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	5 275	0	0	0,00	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (AL)	-450 979	-4 359	741 799	-17 017,64	465 301

Kirjanpidon mukainen tuloslaskelma 31.8.2017 on 741.799 euroa ylijäämäinen. Toimintatuotot näyttävät toteutuneen 68% eli yli odotetun. Käyttötalousmenojen toteuma on 65% toimintakatteen ollessa 63%. Valtionosuudet ja verotulot ovat toteutuneet budjetoidun mukaisesti. Palvelujen ostoissa erikoissairaanhoidon ja perusturvapalveluiden kustannukset perustuvat ennakkolaskuihin. Myyntituloissa ja avustustuloissa on ennakkoon tulleita eriä, mitkä sisältyvät positiiviseen tulokseen. Verohallinnon ennakkotiedon mukaan verovuodelta 2016 joudutaan palauttamaan veroja marraskuussa yli 900.000 euroa.

OSASTOT

Hallinto-osasto

Vastuutoimielin: Kunnanhallitus
 Vastuuhenkilöt: Kunnanjohtaja
 Hallintojohtaja

Toiminta-ajatus: Hallinto-osasto vastaa kunnanhallituksen asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä koko konsernin palvelutoiminnan toimivuudesta. Keskitetysti hoidettu hallinto- ja talousosasto vastaa kunnan talous- ja henkilöstöpalvelujen järjestämisestä, asiointi- ja tietohallintopalveluista, hankintapalveluista, kopiointipalveluista sekä muista yleisistä koko organisaatiota koskevista tehtävistä ja näihin palveluihin liittyvien ohjeiden antamisesta. Vastuuhenkilö hallintojohtaja.

Hallinto-osaston budjettiin sisältyy elinkeinojen kehittämisen määrärahoja. Elinkeinojen kehittämisestä ja yhteiskuntasuhteista vastaa kunnanjohtaja sekä osaltaan myös Toholammin kehitys Oy (joka toimii omana itsenäisenä toimijana omalla budjetillaan). Vastuuhenkilö kunnanjohtaja.

TAVOITTEET 2017

Elinkeinojen kehittämisen tavoitteet	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma 31.08.2017
Aloittavat yritykset	Yritysten määrä	10 uutta yritystä	
Uusien työpaikkojen määrä yrityksissä	Syntyneiden työpaikkojen määrä	20 uutta työpaikkaa	
Työpaikkaomavaraisuuden kasvu	Työpaikkaomavaraisuus (nyt 93,2%)	100% työpaikkaomavaraisuus	91,4 % (2014)
Tavoite / Hallinto	Mittari	Mittarin tavoitearvo	
Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen/ Toimiva johtaminen	Johdon ja osastojen päätöksentekoa tukevat raportit	Talousarvioprosessin toimivuus on arvioitu ja prosessia on muutettu arvioinnin tuloksena.	aloitettu
Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen/ Toimiva johtaminen	Työhyvinvoinnin tukeminen	Työtyytyväisyyskyselyn tulokset	työterveyshuolto toteuttanut hyvinvointikartoituksen
Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen/ Toimiva johtaminen	Henkilöstön osallistumisen edistäminen toiminnan kehittämiseen	Aloitejärjestelmän luominen	koulutus suunnitelma työn alla

Elinkeinojen kehittäminen

Biojalostamon valmistelu – hanke on ollut käynnissä vuoden ajan. Sen tavoitteena on Biojalostamon tuotteiden pilotti -vaihe. VTT:n koelaboratoriossa on testattu erityyppiset nurmipohjaiset tuotteet, joilla markkinatutkimuksen mukaisesti löytyy liiketaloudellisesti järkeviä mahdollisuuksia edetä liiketoiminnaksi. Tuotteistaminen auttaa rahoittajien vakuuttamisessa hankkeen taloudellisesta kannattavuudesta. Tämä on tärkeää, että tuotantovaihetta edeltävä investointi saadaan rahoitettua. Valiolta käyttämättömäksi jäänyt kiinteistö voidaan hyödyntää Biojalostamon tuotantotilana.

Biokaasulaitoksen valmistelu on edennyt ympäristölupa vaiheeseen. Ympäristölupa mahdollistaa Toholammille teollisuusalueen luoteisosaan biokaasulaitoksen rakentamisen. Orgaanisen jätteen sijoittamisen uudet määräykset edellyttävät toimenpiteitä ja biokaasulaitos on hyvä ratkaisu. Yrityksen tavoitteena on tuotannollinen toiminta vuoden 2018 aikana. Biolaakson sisältöön toiminnallisen muutoksen voi tuoda myös uusiutuvan energian mahdollistavan kaavan eteneminen. Yhteistyö kunnan Viemäriiikelayoksen toiminnan edistämiseksi on mahdollista uuden toimijan kanssa.

Elintarviketeollisuuden laajentuminen ja kasvu jatkuu uusien investointien suunnittelulla Härkänevan teollisuusalueelle. Tämä kokonaisuus tuo uutta työvoiman kysyntää ja palveluiden lisätarvetta koko Toholammin kunnan alueelle. Viemäriiikelayoksen taloutta on tervehdytettävä ja suunnittelu lähikuntien yhteistyöstä on käynnistetty ja suunnittelutyö on tavoitteena saada valmiiksi tulevan kesän aikana. Tarkastelussa ovat myös elintarviketeollisuuden tarpeet ja toimintojen kehittäminen lupaehtojen mukaisiksi siirtymäkauden aikana.

Toholammin kunta	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
HALLINTO-OSASTO					
Myyntituotot	94 285	166 400	155 601	93,51	76 599
Tuet ja avustukset	33 804	30 000	0	0,00	0
Muut toimintatuotot	4 882	500	933	186,67	1 196
Toimintatuotot yht. ulk.	132 970	196 900	156 535	79,50	77 795
Sisäiset tuotot yht.	343 384	282 420	174 032	61,62	185 947
Sis ja ulk tuotot yhteensä	476 354	479 320	330 567	68,97	263 742
Palkat ja palkkiot	-275 099	-421 700	-214 749	50,92	-177 765
Eläkekulut	-305 524	-320 730	-163 011	50,82	-199 640
Muut henkilösivukulut	-12 161	-27 910	18 348	-65,74	-9 674
Palvelujen ostot	-11 719 801	-11 570 550	-8 178 419	70,68	-8 156 884
Mistä: Perusturvapalvelut	-6 956 131	-7 000 000	-5 528 000	78,97	-4 617 600
Erikoissairaanhoido	-4 054 513	-3 972 000	-2 265 600	57,04	-3 190 526
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-16 848	-12 600	-21 616	171,55	-9 346
Avustukset	-13 266	-57 000	-54 486	95,59	-13 266
Muut toimintakulut	-19 509	-2 760	-1 981	71,78	-3 132
Toimintamenot yht. ulk.	-12 362 207	-12 413 250	-8 615 914	69,41	-8 569 706
Sisäiset kulut yhteensä	-140 545	-146 100	-87 356	59,79	-93 389
Sis ja ulk kulut yhteensä	-12 502 752	-12 559 350	-8 703 269	69,30	-8 663 095
Netto ennen poistoja	-12 026 398	-12 080 030	-8 372 703	69,31	-8 399 354
Poistot yht.	-116 976	-30 110	-12 294	40,83	-24 248
Netto	-12 143 374	-12 110 140	-8 384 997	69,24	-8 423 602

Talouden toteutumassa perusturvapalvelut sekä erikoissairaanhoido ovat ennakkolaskujen mukaisina. Soitelta tullut osavuositarkistus huhtikuulta osoittaa että ennakkolaskutus on ollut alkuvuonna todellisia kuluja suurempi.

Perusturvapalveluihin on tullut uutena eränä kunnalle työmarkkinatuen kuntaosuus mihin ei budjetissa ole varauduttu. Elokuun loppuun mennessä siihen oli käytetty yli 42.000,-.

Lomatoimen osasto

Vastuhenkilö

lomituspalvelujohtaja

Toiminta-ajatus: Lomituspalvelujen tarkoituksena on turvata paikallisyksikön alueella olevien maatalousyritysten toiminta yrittäjien vuosilomien ja sijaisapujen aikana sekä turkistilojen toiminta yrittäjien vuosilomien aikana.

TAVOITTEET V. 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutunut 31.8.2017
<p>- vuosilomat järjestetään tasaisesti lomavuoden aikana</p> <p>- kannustetaan yrittäjiä käyttämään tuettua maksullista lomittaja-apua</p>	Toteutuneet lomitukset	<p>- VL-päivät toteutuvat tasaisesti molemmilla vuosipuoliskoilla</p> <p>- tuetun maksullisen lomittaja-avun käyttö lisääntyy vuodesta 2016</p>	<p>Vuosilomia ei alkuvuonna kyetty lomittamaan tasaisesti, toteuma 55 % /66 %.</p> <p>Syinä lisääntyneet sijaisavut ja lomittajapula.</p> <p>Tuettua maksullista lomittaja-apua on lomitettu 1.691 h edellisvuotta vähemmän sijaisapujen ja lomittajapulan vuoksi.</p>
<p>- asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön lomittajien ammattitaitoon</p> <p>- asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön toimintaan (tavoite vähintään 4)</p>	Asiakastyytyväisyyskysely	<p>- lomittajien ammattitaito</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuosilomalomituksessa • sijaisapulomituksessa <p>- lomahallinnon</p> <ul style="list-style-type: none"> • asiakaspalvelu • tavoitettavuus • tiedonsaannin riittävyys <p>- lomitusten toteutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • sijaisapu: • vuosiloma 	Asiakastyytyväisyyskysely tehdään vuosilomahaun yhteydessä loka – marraskuussa.
<p>- Parannetaan lomittajien ammattitaitoa. Jokaisella lomittajalla on riittävä ammattitaito niiden tilojen töihin, joiden lomituksia he hoitavat.</p>	<p>Ammattitaitokartoitus</p> <p>Perehdytys</p> <p>Täydenniskoulutus</p>	<p>- lomittajien ammattitaito on kartoitettu</p> <p>- tilakohtaista perehdytystä ja täydenniskoulutusta on järjestetty lomittajan koulutustarpeen mukaisesti</p>	<p>Kehityskeskustelut lomittajille on pidetty ja niiden yhteydessä lomittajien ammattitaito ja koulutustarpeet on kartoitettu.</p> <p>Järjestetty sekä täydenniskoulutusta</p>

SUUNNITELMAVUOSIEN TAVOITTEET 2018 - 2019

- sähköisten palveluiden (Lomitusnetti) käytön lisääminen

Toholammin kunta	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
LOMATOIMEN OSASTO					
Myyntituotot	4 612 647	4 885 275	3 280 687	67,15	3 204 939
Maksutuotot	689 255	667 000	330 438	49,54	398 440
Tuet ja avustukset	54 058	45 000	16 990	37,76	20 102
Muut toimintatuotot	0	0	42	0,00	57
Toimintatuotot yht. ulk.	5 355 960	5 597 275	3 628 157	64,82	3 623 538
Sisäiset tuotot yht.	0	17 000	6 229	36,64	0
Sis ja ulk tuotot yhteensä	5 355 960	5 614 275	3 634 386	64,73	3 623 538
Palkat ja palkkiot	-3 665 986	-3 785 800	-2 322 928	61,36	-2 467 603
Eläkekulut	-740 936	-754 870	-468 601	62,08	-523 384
Muut henkilösivukulut	-191 245	-324 270	-166 214	51,26	-91 749
Palvelujen ostot	-439 888	-466 600	-308 167	66,05	-250 040
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-51 579	-49 000	-16 192	33,04	-25 705
Avustukset	-88 193	-110 000	-46 942	42,67	-47 221
Muut toimintakulut	-10 507	-12 800	-3 612	28,22	-5 193
Toimintamenot yht. ulk.	-5 188 335	-5 503 340	-3 332 655	60,56	-3 410 895
Sisäiset kulut yhteensä	-127 859	-110 935	-57 201	51,56	-61 847
Sis ja ulk kulut yhteensä	-5 316 194	-5 614 275	-3 389 857	60,38	-3 472 742
Netto ennen poistoja	39 766	0	244 529	0,00	150 797

Tulos jakautuu:

Lomatoimen hallinto	28.880 e
Maatalouslomitus	203.624 e
Turkistarhaajien lomitus	12.026 e

Maatalouslomituksesta ja turkistuottajien lomituksesta tehdään v. 2018 keväällä lopullinen valtionkorvausselvitys. Selvityksen perusteella mela Maksaa kunnalle lisää valtionkorvausta, jos maksetut ennakot eivät riitä kattamaan toiminnasta aiheutuneita valtionkorvaukseen oikeuttavia kustannuksia. Jos maksetut ennakot ylittävät toiminnasta aiheutuneet kustannukset, kunta joutuu palauttamaan liikaa saadut ennakot Melalle.

Maatalouslomituksen vuosiennakkoa on pienennetty 249.414,00 euroa 1.7.2017 alkaen.

Lomitettavien päivien määrä on vähentynyt vuoteen 2016 verrattuna. Kuluvana vuonna ajalla 1.1. – 31.8.2017 välisenä aikana lomitettiin 905 pv vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2016. Muutos jakautuu seuraavasti: vuosiloma -1.227 pv, sijaisapu +608 pv, tuettu maksullinen lomittaja-apu -287 pv.

Tekninen osasto

Vastuhenkilö tekninen johtaja

Toiminta-ajatus: Tuottaa taloudellisia ja tarkoituksenmukaisia palveluja eri hallintokunnille sekä osittain kuntalaisille, kuten kunnallistekniikan, tilapalvelun, it-palvelujen, ruokahuollon ja siivoustoimen osalta.

Teknisen osaston vastuulla on myös maaseutu- ja ympäristölautakunta. Lautakunnan tulosalue jakaantuu rakennustarkastukseen, ympäristönsuojeluun. Lautakunta päättää myös yksityistielain mukaan tielautakunnalle kuuluvat asiat. Palotoimi, ympäristöterveydenhuolto ja maaseututoimi hoidetaan ostopalveluna.

TAVOITTEET v. 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma 31.8.2017
Viihtyisä elinympäristö (kunnan strategia)			
Viihtyisä elinympäristö	Asukasluku kehitys ja Myönnetyt rakennusluvut	Asukasluku 2016 < 2017 Myönnetyt luvat 60 kpl/v	Ei ole toteutunut
Rakennetun ympäristön viihetyisyys myös tulevaisuudessa	Käytetyt kunnossapito määrärahat	kaavatiet+puistot+tori n. 60 000€/v	Toteutunut osittain
Tasapainoinen talous			
Käyttötalous	Osaston talousarvion netto	Menot ja tulot tasapainossa siten, että teknisen toimen netto vaatimus täyttyy	Toteutunut
Palveluiden hinnoittelu on kohdallaan	Jälkilaskenta	Taksat ja maksut vastaavat kustannuksia	Taksat tarkistetaan talousarvion teon yhteydessä
Palvelurakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen sekä oman palvelutuotannon ja ulkoisten toimijoiden tasapainoinen käyttö palvelutuotannon hankinnassa	Oman tuotannon kustannusten vertailu ostopalvelujen ja vertailukelpoisten kunnan kustannusten välillä	Kustannusten optimointi	Toteutunut omien resurssien mukaan. Henkilöstön vähentyessä ostopalveluiden osuus jatkossa kasvaa.
Pitkäjänteinen ja hallittu omaisuuden hoito	Riittävät kunnossapitomäärärahat	Kiinteistöjen ja infraomaisuuden onnistunut ylläpito siten, että niiden omaisuuden arvo säilyy	Toteutunut osittain.

Tekninen osaston käyttötalous toteutuu elokuun tilanteen perusteella arvioitua paremmin laadittuun talousarvioon nähden. Mitään isoja muutoksia ei ole käyttötalouden osalta tapahtunut. Toimintamenot ovat toteutuneet arvioitua pienempänä. Kiinteistöjen vuokratulojen osalta on tapahtunut pientä positiivista kehitystä. Vuokrattavien kiinteistöjen osalta on kuitenkin huolena kunnan kirjanpidossa olevien Maunun alueen vuokratilat sekä Perkkiössä olevan Asunnonhankinnan rivitalo, joiden käyttöaste on tällä hetkellä erityisen heikko. Myös kunnan omistamien teollisuushallien osalta on jatkossa panostettava enemmän niiden markkinointiin ja mahdolliseen myyntiin.

Rakennuspuolella kesän osalta isoimpana työnä on ollut Herman Ojalan koulun purkutöiden suunnittelu ja toteutus. Kunta toteuttaa kiinteistön purkutöiden omana työnään. Siivoustoimen osalta toiminta on

toteutunut arvioitua talousarviota paremmin. Ruokahuoltoyksikön osalta toiminta on toteutunut arvioidun talousarvion mukaisesti.

Toholammin kunta	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
TEKNINEN OSASTO					
Myyntituotot	631 082	629 620	430 501	68,37	420 626
Maksutuotot	22 983	23 000	5 832	25,36	16 001
Tuet ja avustukset	6 046	0	0	0,00	0
Muut toimintatuotot	1 186 378	1 150 466	816 053	70,93	787 175
Toimintatuotot yht. ulk.	1 846 489	1 803 086	1 252 387	69,46	1 223 802
Sisäiset tuotot yht.	3 123 150	2 970 620	2 013 148	67,77	2 009 367
Sis ja ulk tuotot yhteensä	4 969 639	4 773 706	3 265 534	68,41	3 233 169
Palkat ja palkkiot	-1 112 040	-1 170 937	-731 185	62,44	-774 494
Eläkekulut	-315 496	-296 670	-175 887	59,29	-204 369
Muut henkilösivukulut	-66 278	-77 500	-28 587	36,89	-43 600
Palvelujen ostot	-1 220 621	-1 290 616	-775 952	60,12	-851 706
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 007 441	-1 058 930	-643 426	60,76	-600 115
Muut toimintakulut	-49 364	-23 838	-26 486	111,11	-27 872
Toimintamenot yht. ulk.	-3 771 240	-3 918 491	-2 381 524	60,78	-2 502 156
Sisäiset kulut yhteensä	-1 080 921	-982 440	-668 165	68,01	-685 654
Sis ja ulk kulut yhteensä	-4 852 161	-4 900 931	-3 049 689	62,23	-3 187 810
Netto ennen poistoja	117 478	-127 225	215 845	-169,66	45 359
Poistot yht.	-1 032 161	-779 385	-515 248	66,11	-519 755
Netto	-914 683	-906 610	-299 403	33,02	-474 396

Sivistysosasto

Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatukset: *Sivistyslautakunta* vastaa kirjasto-, päivähoito- ja opetuspalvelujen (aamu- ja iltapäivätoiminta, esi- ja perusopetus, lukio, ostopalveluna taiteen perusopetus ja kansalaisopisto) sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelujen toteuttamisesta ja kehittämisestä.

Vapaa-aikalautakunta vastasi kulttuuri-, nuoriso - ja liikuntapalveluista. Se lakkautettiin ja sen tehtävät siirtyivät sivistyslautakunnalle 1.6.2017 alkaen.

TAVOITTEET 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoite	Toteutunut 31.08.2017
Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmatyö	OPSin valmistelu	Uusi OPS käytössä varhaiskasvatuksessa 1.8.2017	Toteutunut
Varhaisen tuen edistäminen, poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen kunnan ja SOITEn välillä SOITE/koulutyön rajapinnat Ennakointi Huolen eteenpäin vieminen	Aktiivinen osallistuminen hankkeisiin Hyvinvointikertomus tiedolla johtamisen pohjana	Kouluterveyskyselyn tulokset Hyvinvointikertomuksen indikaattorit	Sosiaalitoimen ja koulun dialogi hyvistä käytänteistä toteutunut LAPE hankkeen kanssa työskentely edennyt, suunnitteilla neuvolayhteistyön aloittaminen varhaiskasvatuksessa LENE:n osalta sekä perhetorin käynnistäminen Vt. varhaiskasvatuksen erityisopettaja aloittanut työskentelyn 1.8. alkaen
2016 opetussuunnitelman vakiinnuttaminen arkityöhön painopisteenä osallistavan toimintakulttuurin ja arvioinnin kehittäminen		Huoltajien kanssa käytävien arviointikeskustelujen palaute	Toteutunut
Koulunmäen kehittämissuunnitelma ml. piha-alueen turvallisuus		Kehittämissuunnitelma valmis toteutettavaksi	Hankerahaa saatu koulunmäen piha-alueen kehittämiseen . Alakoulun oppilaat ovat kertoneet toiveitaan turvallisesta, viihtyisästä ja toimivasta piha-alueesta.

Koulumatkojen turvallisuus	Kunnan omat ja kuntien yhteiset hankkeet	LIITU (Liikenneturvallisuus)-suunnitelma valmis ja toteutus alkanut	Toteutunut
Taiteen perusopetuksen kehittäminen	Opetussuunnitelmien kehittäminen	TPO:n opetussuunnitelmat valmiit ja käytössä, resurssointi kunnossa.	Toteutumassa hanketyönä
Suomi 100 v tapahtumat	Juhlavuoden tapahtumakalenteri	Sivistystoimen eri yhteisöjen aktiivinen osallistuminen juhluvuoden tapahtumiin	Kulttuuritoimi: Yhteistyössä eri tahojen kanssa järjestetty 11 Suomi 100 -tilaisuutta. Kirjasto: Kuukauden kotimainen kirjailijavieras -hanke yhdessä Kannuksen kirjaston kanssa.
Urheilukentän perustaminen		Hanke-/rahoitussuunnitelma valmis	
Liikuntatilojen ja ulkoalueiden tehokas käyttöaste	Varatut vuorot + kävijätilastot	Urheiluhallin max. käyttöaste koulupäivinä ja iltakäytössä	
Yhdistysten ja järjestöjen toiminnan tukeminen	Yhteistyö tapahtumajärjestelyissä ja edulliset juniorivuorot	Yhteiset tapahtumat 5 - 10 vuodessa ja uuden hallin osalta vuorohintojen säilyttäminen järkevänä	

Hallinto

Toholammin kunnan henkilöstölle toteutettiin ODUM-hyvinvointikartoitus. Se on sähköisesti toteutettava kysely, jonka avulla saadaan tietoa henkilöstön jaksamisesta ja työterveyden hoitoon ohjauksen ja ennalta ehkäisyn vaikuttavuus tehostuvat.

Tyrnävän Rantaroustin kouluun toteutettiin tutustumiskäynti elokuun alussa. 7.8. kunnanvaltuusto päätti, että Toholammin kirkonkylän alakoulu toteutetaan uudisrakennuksena.

Kirjasto

Kirjastossa on meneillään Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi Kuukauden kotimainen kirjailija -hanke Kannuksen kirjaston kanssa. Kirjastoissa vieraillee vuoden aikana yhteensä kaksitoista kirjailijaa, kuusi

kirjailijaa molemmissa kirjastoissa. Hankerahaa on saatu tähän hankkeeseen 6.000 €. Hanke on edistynyt hyvin ja kirjailijavierailut on toteutettu yhdessä Lukukeskuksen kanssa.

Uusille hankkeille saatiin maaliskuussa hankeavustuksia. Kirjastojen kotiseutuaineistot tunnetuiksi - hankkeeseen (yhteinen Lestijärven kirjaston kanssa) on saatu avustusta 5.000 € ja mediakasvatushankkeeseen (yhteinen Kannuksen kirjaston kanssa) 18.000 €.

Kotiseutukokoelmahankkeessa työskenteli hanketyöntekijä kesällä 2017, ja mediakasvatushankkeen hanketyöntekijä työskentelee hankkeessa 2.10.2017 - 31.3.2018.

Uusi kirjastolaki astui voimaan 1.1.2017. Anders-kirjastot ovat laatineet yhdessä uudet, yhteiset käyttösäännöt, jotka otettiin käyttöön 1.9.2017.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa valmisteltiin uutta paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, joka astui voimaan elokuussa 2017. Vt. varhaiskasvatuksen erityisopettaja aloitti työskentelyn 1.8. alkaen. Varhaisen tuen vuosikello on päivitetty ja työskentely mm. pienryhmissä käynnistyy, kun lasten vasukeskustelut saadaan pidettyä.

LAPE-hankkeen kanssa yhteistyössä on valmisteltu perhetori-toiminnan käynnistämistä Toholammille ja tiivistetty yhteistyötä lastenneuvolan kanssa. Vuoden 2018 alusta 2,5 –vuotisneuvolaan liittyvä LENE eli leikki-ikäisen neurologinen tutkimus tehdään päiväkodin henkilökunnan voimin päiväkodilla niiden lasten kanssa, jotka ovat varhaiskasvatuspalveluiden piirissä.

Sykräisen koulun tiloissa toimiva yksityinen palveluntarjoaja Ryhmis Sykrylä aloitti koululaisten iltapäivätoiminnan elokuussa.

Perusopetus ja lukio

Sykräisen koulun ja Kleemolan koulun pihaja ovat vanhempain- ja kyläyhdistykset kehittäneet hankkimalla uusia leikkivälineitä, josta sivistystoimi kiittää yhdistyksiä. Koulunmäen Olohuone I –projektiin saatiin myönteinen avustuspäätös, jonka turvin kirkonkylän koulunmäen pihalle hankitaan iso kiipeilyverkko syksyllä 2017 ja kesäkuussa 2018 peliareena. Toholammin alakoulut saivat Liikkuva koulu –avustuksen, jonka avulla lisätään liikunnallisuutta koulupäivään mm. kouluttamalla opettajia ja hankkimalla välituntiliikuntaa varten uusia innostavia välineitä. Herman Ojalan koulussa aloitettiin syyslukukauden alkaessa VSOP- eli vuosiluokkiin sitomattoman alkuopetuksen kokeilu.

Toholammin lukiossa aloitti 31 oppilaan luokka, lukion oppilasmäärä on 92.

Kulttuuri

Suomi 100 -juhlavuoden teemaan liittyviä kulttuuritilaisuuksia järjestettiin 11 touko–elokuussa. Järjestäjinä ja yhteistyökumppaneina olivat Toholammin seurakunta, lukio, KuvaKin, Ryhmis Sykrylä, Tmi Tarja Tuikka sekä mm. seuraavat yhdistykset: Toholammin 4H-yhdistys, Jussinpirtti, LC Toholampi, MLL:n Toholammin paikallisyhdistys, SPR:n Toholammin osasto, Sykräisen kyläyhdistys, Toholammin Harmonikkakerho, Toholammin Martat, Tohotaret, Tohotuli-teatteriyhdistys, Toholammin Kotiseutuyhdistys, Toholammin Kyläyhdistys, Partiolippukunta Toho-Taivaltaijat, Pajamäen perinnekeskus. Voidaan todeta, että juhlavuoden teema Yhdessä toteutuu Lampilla hienosti.

Toukokuussa tehtiin Lestintien alikulkuun uusi graffitimaalaus. Tekijät olivat pääasiassa 8-luokkalaisia pitkän kuvataiteen valinnea oppilaita. Työ tehtiin ISSE-hankkeen työpajana 19.–20.5. Oppilaita ohjasivat kuvataiteilija Jenna Nuorala ja kuvataiteiden opettaja Heli Ala-Korpi. Kustannuksiin osallistuivat myös Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja kulttuuritoimi.

Liikuntapalvelut ja nuorisotyö

Liikuntatoimen ohjatuissa liikuntaryhmissä oli aktiivisia osallistujia kiitettävästi. Perusnuorisotyön kehittämiseen etsitään tapoja ja resursseja.

Toholammin kunta	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
SIVISTYSOSASTO					
Myyntituotot	235 558	223 045	171 809	77,03	147 600
Maksutuotot	178 121	157 100	116 281	74,02	109 941
Tuet ja avustukset	109 099	73 000	182 082	249,43	156 739
Muut toimintatuotot	12 601	2 600	8 871	341,18	6 476
Toimintatuotot yht. ulk.	535 379	455 745	479 043	105,11	420 756
Sisäiset tuotot yht.	40 869	37 100	24 504	66,05	21 029
Sis ja ulk tuotot yhteensä	576 248	492 845	503 547	102,17	441 785
Palkat ja palkkiot	-3 064 755	-3 272 307	-2 053 071	62,74	-2 087 227
Eläkekulut	-646 573	-702 150	-420 021	59,82	-453 377
Muut henkilösivukulut	-185 719	-219 050	-80 454	36,73	-119 029
Palvelujen ostot	-721 886	-821 402	-463 048	56,37	-408 819
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-184 287	-246 940	-172 237	69,75	-117 563
Avustukset	-288 792	-314 100	-175 916	56,01	-199 489
Muut toimintakulut	-100 733	-97 850	-70 694	72,25	-75 041
Toimintamenot yht. ulk.	-5 192 745	-5 673 799	-3 435 440	60,55	-3 460 544
Sisäiset kulut yhteensä	-2 158 077	-2 067 665	-1 405 190	67,96	-1 375 454
Sis ja ulk kulut yhteensä	-7 350 822	-7 741 464	-4 840 630	62,53	-4 835 998
Netto ennen poistoja	-6 774 574	-7 248 619	-4 337 084	59,83	-4 394 212
Poistot yht.	-44 475	-44 490	-29 650	66,64	-29 650
Netto	-6 819 049	-7 293 109	-4 366 733	59,87	-4 423 862

Käyttötalous yhteensä

Toholammin kunta	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
Myyntituotot	5 573 572	5 904 340	4 038 598	68,40	3 849 763
Maksutuotot	890 359	847 100	452 551	53,42	524 382
Tuet ja avustukset	203 006	148 000	199 072	134,51	176 842
Muut toimintatuotot	1 203 861	1 153 566	825 899	71,60	794 904
Toimintatuotot yht. ulk.	7 870 798	8 053 006	5 516 121	68,50	5 345 891
Sisäiset tuotot yht.	3 507 403	3 307 140	2 217 913	67,06	2 216 343
Sis ja ulk tuotot yhteensä	11 378 201	11 360 146	7 734 034	68,08	7 562 235
Palkat ja palkkiot	-8 117 879	-8 650 744	-5 321 933	61,52	-5 507 089
Eläkekulut	-2 008 530	-2 074 420	-1 227 519	59,17	-1 380 769
Muut henkilösivukulut	-455 403	-648 730	-256 907	39,60	-264 052
Palvelujen ostot	-14 102 195	-14 149 168	-9 725 586	68,74	-9 667 449
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 260 155	-1 367 470	-853 470	62,41	-752 729
Avustukset	-390 252	-481 100	-277 344	57,65	-259 976
Muut toimintakulut	-180 113	-137 248	-102 773	74,88	-111 238
Toimintamenot yht. ulk.	-26 514 527	-27 508 880	-17 765 533	64,58	-17 943 301
Sisäiset kulut yhteensä	-3 507 403	-3 307 140	-2 217 913	67,06	-2 216 343
Sis ja ulk kulut yhteensä	-30 021 930	-30 816 020	-19 983 445	64,85	-20 159 645
Netto ennen poistoja	-18 643 729	-19 455 874	-12 249 412	62,96	-12 597 410
Poistot yht.	-1 193 611	-853 985	-557 192	65,25	-573 653
Netto	-19 837 341	-20 309 859	-12 806 604	63,06	-13 171 063

INVESTOINTIEN TOTEUMA

INVESTOINNIT	TP2016	TA2017	TOT 08/2017
HALLINTO			
Maa-alueet		-50 000	-238,00
Osakkeet ja osuudet		-400 000	-371 386,00
Kiinteistöjen myynti/osto			3 500,00
TEKNINEN			
ATK-investoinnit tekninen		-20 000	
Hautakankaan kaatopaikka		-5 000	
Liikenteen mainos- ja opastaulut		-15 000	-12 765,92
Artesaanin korjaus 2017		0	-27 829,94
Viitojan keittiön muutos 2017			-19 459,11
Pv.kodin katon pinnoite			-14 093,00
Kiinteistöjen korjaukset		-80 000	-61 382,05
Kaavateiden rakentaminen MR		-70 000	
Torialue			-34,32
Rakennusten purkaminen		-200 000	-36 299,55
SIVISTYS			
ATK-investoinnit sivistys		-15 000	-30 627,85
Kk:n koulukeskus		-300 000	-3 832,00
Yleisurheilukenttä		-50 000	
INVESTOINNIT YHTEENSÄ			
Investointihankinnat yht	-421 588	-1 205 000	-516 565,69
Myyntit yht	54 482		3 500,00
Investoinnit netto	-367 106	-1 205 000	-513 065,69

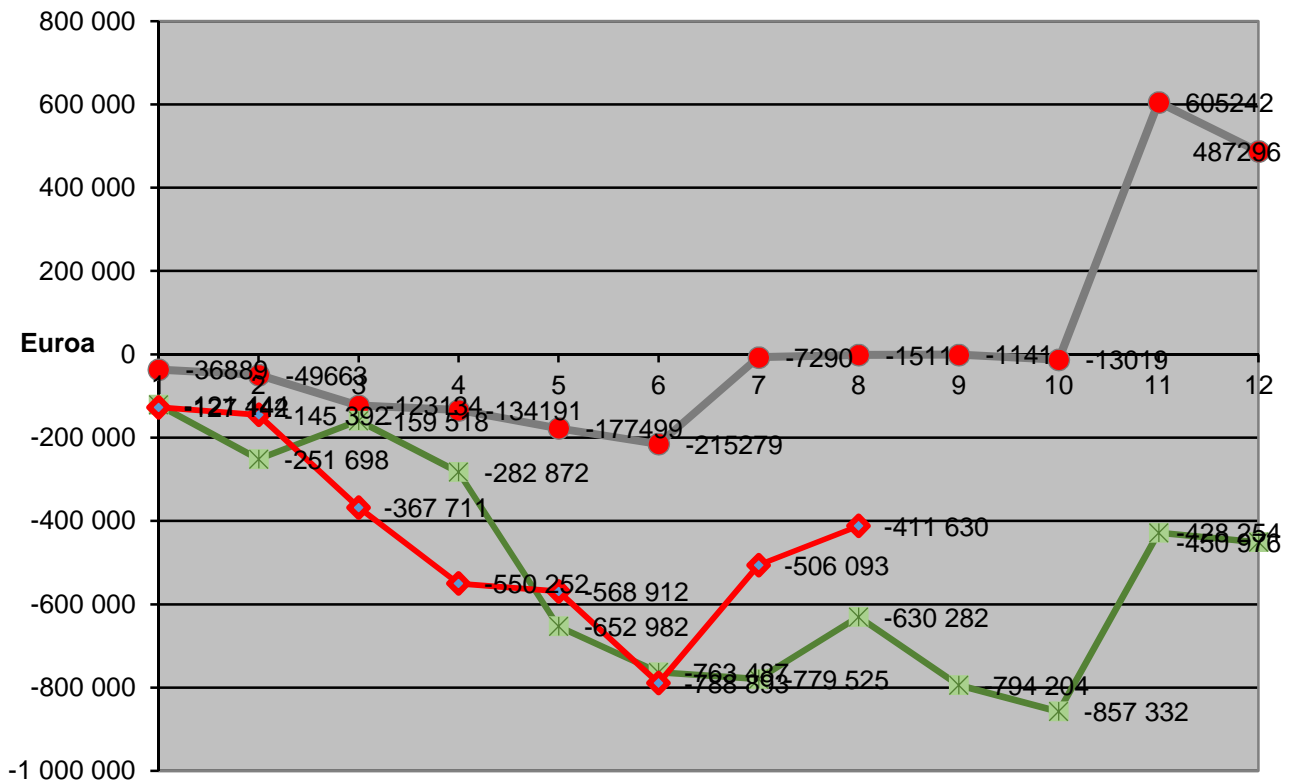
Toholammin kehitys Oy:n lainojen muuttaminen osakepääomaksi (kv 9.11.2015 § 47) saatiin lainvoimaiseksi ja kirjattiin osakkeisiin. Myyntitulona kivilavetan myynti.

KUNTA KÄYTTÖTALOUS TULOSALUEITTAIN SEKÄ INVESTOINNIT JA RAHOITUS

TP2015	TP2016		TA2017	Tot08/2017	Tot08/2016	Muutos 16>>17	Tot-aste%
		Hallinto-osasto					
-618 375	-782 560	Kunnanhallitus	-872 285	-403 399	-433 099	6,9	46,2 %
-6 826 299	-6 956 131	+ Perusturvapalvelut	-7 000 000	-5 528 000	-4 617 600	-19,7	79,0 %
-3 874 234	-4 054 513	+ Erikoissairaanhoito	-3 972 000	-2 265 600	-3 190 527	29,0	57,0 %
-220 357	-203 849	+ Eläkevastuut	-206 400	-103 097	-137 925	25,3	50,0 %
-30 055	-29 345	+ Muu perusterv.huolto	-29 345	-72 607	-20 203		247,4 %
-11 569 320	-12 026 398	Hallinto yhteensä	-12 080 030	-8 372 703	-8 399 354	0,3	69,3 %
53 861	39 766	Lomatoimen osasto	0	244 529	150 797		
		Tekninen osasto					
-258 897	-343 332	Hallinto ja toimisto	-352 386	-175 885	-275 464	36,1	49,9 %
1 173 570	1 073 323	Tilapalvelut	905 026	830 279	773 511	-7,3	91,7 %
-242 114	-258 449	Palo- ja pelastustoimi	-324 430	-211 525	-215 321	1,8	65,2 %
-67 789	-47 079	Maaseutu- ja ympäristötl	-51 690	-40 679	-33 200	-22,5	65,1 %
-57 816	-57 898	Maaseututoimi	-63 495	-41 319	-42 306	2,3	60,4 %
-251 953	-249 087	Ympäristöterveydenhuolt	-240 250	-145 027	-161 860	10,4	60,4 %
295 001	117 478	Tekninen yhteensä	-127 225	215 844	45 360	-375,8	-169,7 %
		Sivistysosasto					
-561 372	-498 477	Sivistys	-539 472	-270 095	-296 284	8,8	50,1 %
-967 584	-1 078 938	Päivähoito	-1 162 075	-730 981	-715 159	-2,2	62,9 %
-4 833 378	-4 851 650	Koulutus	-5 182 932	-3 109 639	-3 163 737	1,7	60,0 %
-240 205	-345 509	Vapaa-aikalautakunta	-364 140	-226 369	-219 032	-3,3	62,2 %
-6 602 539	-6 774 574	Sivistys yhteensä	-7 248 619	-4 337 084	-4 394 212	1,3	59,8 %
-17 822 997	-18 643 728	TOIMINTAKATE	-19 455 874	-12 249 414	-12 597 409	2,8	63,0 %
		Verotulot					
9 131 740	8 379 869	- kunnallisvero	8 900 000	6 286 111	6 750 084	-6,9	70,6 %
565 860	555 488	- yhteisövero	500 000	489 568	405 601	20,7	97,9 %
730 522	752 103	- kiinteistövero	830 000	25 840	34 339	-24,8	3,1 %
10 428 122	9 687 460	Yhteensä	10 230 000	6 801 519	7 190 024	-5,4	66,5 %
		Valtionosuudet					
9 710 283	10 079 248	- yhdenputken valtionosu	10 331 000	6 896 332	6 702 625	2,9	66,8 %
-194 068	-174 082	- opetus- ja kulttuuritoim	-36 500	-52 448	-101 128	48,1	143,7 %
		harkinnanvarainen vos					
9 516 215	9 905 166	Yhteensä	10 294 500	6 843 884	6 601 497	3,7	66,5 %
-245 235	-211 539	Rahoituserät netto	-219 000	-96 999	-155 158	37,5	44,3 %
1 876 105	737 359	VUOSIKATE	849 626	1 298 990	1 038 954	25,0	152,9 %
-1 388 807	-1 188 336	Poistot ja arvonalennuks	-853 985	-557 192	-573 653	-2,9	65,2 %
487 298	-450 977	TILIKAUDEN TULOS	-4 359	741 798	465 301	59,4	1288,0 %
-213 389	-149 986	Viemärlaitos tulos	-179 140	-94 686	-120 667	-21,5	52,9 %
273 909	-600 963	Tulos kunta + VLL	-183 499	647 112	344 634	87,8	322,2 %

TP2015	TP2016		TA2017	Tot08/2017	Tot08/2016	Muutos 16>>17	Tot-aste%
		Toiminnan rahavirta					
1 876 105	737 359	Vuosikate	849 626	1 298 990	1 038 954	25,0	152,9 %
		Satunnaiset erät +/-					
-1 351	-11 519	Tulorahoituksen korjaukset +/-					
1 874 754	725 840	Toiminnan rahavirta yhteensä	849 626	1 298 990	1 038 954	25,0	152,9 %
		Investoinnit					
-2 623 314	-421 588	Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 205 000	-516 566	-256 923		
554 372		Rahoitusosuudet investointimenoihin(+)					
25 915	54 482	Käyttöomaisuuden myyntitulot(+)		3 500	54 482		
-2 043 027	-367 106	Investoinnit netto	-1 205 000	-513 066	-202 441		
-168 273	358 734	Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	-355 374	785 924	836 513		
		RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
		Antolainauksen muutokset					
		Antolainasaamisten lisäykset					
70 000	12 728	Antolainasaamisen vähennykset			12 728		
70 000	12 728	Antolainauksen muutokset yht		0	12 728		
		Lainakannan muutokset					
-11 875	3 000 000	Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	2 500 000		3 000 000		
	-3 171 610	Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-1 583 300	-1 420 844	-3 020 844		
400 000	-1 900 000	Lyhytaikaisten lainojen muutokset		2 300 000	1 100 000		
388 125	-2 071 610	Lainakannan muutokset yhteensä	916 700	879 156	1 079 156		
289 852	-1 700 148	Vaikutus maksuvalmiuteen	561 326	1 665 080	1 928 397		
15 676 364	13 604 754	Lainamäärä kunta	14 521 454	14 483 910			
2 062 225	1 831 115	+ viemärlaitos	1 600 005	1 865 560			
17 738 589	15 435 869	Lainat koko kunta	16 121 459	16 349 470	0		
		Taseen kertynyt yli-/alijäämä kunta+VLL					
1 424 131	823 168		639 669	1 470 280			229,9 %

TALOUSKÄYRÄ vuosina 2017, 2016 ja 2015

Toteutunut **2017**, **2016** ja **2015**

Talouskäyrässä huomioitu tiedossa olevat tai arviot kuukausittaisissa tuotoissa ja kuluissa, mitä ei ole vielä kirjanpidossa. Tästä johtuen elokuun lopun tilanne on tässä kuvassa miinuksella kun se kirjanpidossa näyttää runsaasti plussaa. Käyrässä huomioitu mm. lomatoimen ennakotulo-osuus, sivistyksen hankkeiden käyttämättömät osuudet, kunnan projektirahan käyttö, kiinteistöjen kulut ym.

Verohallinnon ilmoittama ennakotieto verovuodelta 2016 valmistuvasta verotuksesta sekä verovuoden 2017 verokertymien oikaisusta on huomioitu luvuissa koko vuodelle kohdennettuna. Vaikka kunnan toimintakate osoittaa käyttötalouden pysyvän budjetissa niin verotulojen alentuminen kääntää tuloksen miinukselle.

VIEMÄRILIIKELAITOS

Toiminta-ajatus: Viemärlaitos huolehtii asiakkaiden viemäriverisien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Palvelua tuotetaan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Ydintehtävien lisäksi toimintoja kehitetään jatkuvasti.

Tavoitteet 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Tilanne 31.8.2017
Jäteveden puhdistaminen	Puhdistamoiden ympäristöluvat	Puhdistamot täyttävät annetut raja-arvot	Kirkonkylän Q1 fosforin keskiarvo (0,46 mg/l) ylitti luvan raja-arvon (0,4 mg/l)
Vuotovesien vähentäminen	Vuotovesiprosentti	Vähennetään 5% vuotovesien määrästä	Työ ajoittuu kesään, kevään sulamisvesiä tuli puhdistamolle liian paljon
Talouden tasapainottaminen	Suunnitelma tulotason nostamiseksi menojen tasolle lähivuosien aikana	Toteutuskelpoinen suunnitelma ja kohtuullinen käsittelyhintaa	Uusista teollisuusjätevesisopimuksista on sovittu (ei vielä allekirjoituksia).
Siirtoviemäriin selvittäminen	Päätös siirtoviemäriin suunnittelusta ja toteuttamisesta	Siirtoviemäristä päästään sopimukseen ja se päätetään rakentaa	Esisuunnittelun ohjausryhmän 1. kokous Lestijärvellä 19.9.
Lietteenkäsittelyn ratkaisu	Päätös lietteen käsittelystä	Ratkaisun mukainen rakentaminen käynnistyy	Paikallisen biokaasulaitoksen ympäristölupahakemuksen käsittely etenee.

Taksojen nostot

- Teollisuuden jätevesien kuutiohintoihin korotukset, joista on sovittu teollisuusjätevesisopimuksissa
- Perusmaksu 3 €/kk -> 5 €/kk (alv. 0%) (1.1.2018 alkaen)

Uusi perusmaksu on *perusmaksua keräävien viemärlaitosten* kansallisen keskiarvon mukainen.

Yhdyskuntajäteveden kuutiohintaa ei tule jatkossakaan korottaa, koska se on jo hieman yli keskiarvon.

Taksanostot parantavat liikelaitoksen taloutta, mutta eivät ratkaise sen rakenteellista ongelmaa.

Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti korotuspaineet kohdistuvat jatkossakin erityisesti teollisuuteen.

Siirtoviemäriin esisuunnittelun ohjausryhmätyöskentely käynnistetään lokakuun puolivälissä.

	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
KUNNAN LIIKELAITOKSEN TULOSLASKELMA					
LIIKEVAIHTO	403 068	351 500	217 698	61,93	234 713
Valmiiden ja keskeneräist.tuot					
Liiketoiminnan muut tuotot	7 821	0	0	0,00	7 821
Tuet ja avustukset kunnalta	0	27 000	0	0,00	0
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavara					
Ostot tilik.aikana	-108 692	-121 300	-48 691	40,14	-78 621
Palvelujen ostot	-104 055	-94 080	-54 423	57,85	-63 342
	-212 747	-215 380	-103 114	47,88	-141 963
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-104 907	-108 500	-69 301	63,87	-68 878
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-17 641	-19 440	-11 747	60,43	-11 544
Muut henkilösivukulut	-6 445	-7 090	-1 989	28,05	-4 128
	-128 993	-135 030	-83 037	61,50	-84 550
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman muk. poistot	-167 967	-167 980	-111 978	66,66	-111 978
Liiketoiminnan muut kulut	-1 912	-2 100	-2 486	118,39	-18
LIIKKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	-100 730	-141 990	-82 917	58,40	-95 974
Rahoitustuotot ja -kulut					
Muut rahoitustuotot	10	0	-40	0,00	10
Muille maks.korkokulut	-41 452	-37 000	-11 616	31,39	-24 587
Muut rahoituskulut	-7 815	-150	-113	75,31	-116
Rahoituserät netto	-49 257	-37 150	-11 769	31,68	-24 693
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (AL)	-149 986	-179 140	-94 686	52,86	-120 667

Investoinnit	TP2016	TA2017	TOT 08/2017
Lietteen käsittelyn suunnittelu	0	-20 000	0,00
Hyvinvointi verkosto suunnittelu	-960	-50 000	-2 650,00
Investoinnit netto	-960	-70 000	-2 650,00

YHTIÖT**Toholammin Kehitys Oy (100 %)**

Vastuhenkilö **Toimitusjohtaja Esa Järvenoja**
Toholammin kehitys Oy:n hallitus

Toiminta-ajatus: Toholammin kehitys Oy tuottaa yritysneuvontapalveluita, toimitilapalveluita sekä muita elinkeinojen kehittämiseen liittyviä palveluita Toholammin yritystoiminnan tarpeisiin syksyllä 2014 vahvistetun elinkeinostrategian mukaisesti.

TAVOITTEET 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma 31.08.2017
Aloittavien yritysten ja toimivien yrityksen aktivointi ja neuvontatyö.	Uudet työpaikat Työpaikkaomavaraisuus (2014) 91,4% → 100% (kokonaistyöpaikkojen kasvu)	20 työpaikkaa (netto)	Työpaikkaomavaraisuus (2014 uusin luku): 91,4 %
Kasvuyritysten koordinointi ja avustaminen hankkeiden ja tukihakuprosessien avulla.	Hankehakemukset investointeihin ja hankkeissa mukana oleminen	20 yritystä	
Toke Oy on mukana rakennusinvestoinneissa mm. yritystukimahdollisuuksien kartoittamisessa.	Yritysten rakennuttamat tuotantotilat	2000 neliötä	

Leader Snack Factory Oy:n tuotantokapasiteetti kasvoi investoinneilla nykyisissä tiloissa, joten laajennus siirtyy tulevaisuuteen.

Kesäkuussa palaneen Polson Lammas Oy:n teurastamon toiminnan uudelleen käynnistämistä selvitetään.

Uusi toimitusjohtaja aloitti 1.6.2017

Biojalostamon koevaihe-hanke päättyi 31.8.

Bio Toholampi -hanke jatkuu vuoden loppuun.

Pienmallastamohanke käynnistymässä.

Toholammin kehitys Oy	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
Tuloslaskelma					
Liikevaihto	508 715	335 000	247 264	73,8	256 453
+ Liiketoiminnan muut tuotot		400 000	112 098	28,0	
- Materiaalit ja palvelut	-77 536	-290 000	-312 900	107,9	-15 952
- Muuttuvat henkilöstökulut	-21 429	-8 000	-18 028	225,4	-11 500
- Muut muuttuvat kulut	-26 754		12 696		-1 288
Myyntikate	382 996	437 000	41 130	9,4	227 713
- Kiinteät henkilöstökulut	-93 810	-134 000	-84 183	62,8	-39 942
- Liiketoiminnan muut kulut	-151 014	-143 000	-113 338	79,3	-115 912
Käyttökate	138 172	160 000	-156 391	-97,7	71 859
-Poistot ja arvonalentumiset	-183 300	-183 300	-122 200	66,7	-122 200
= Liikevoitto	-45 128	-23 300	-278 591	1 195,7	-50 341
+/- Rahoitustuotot ja -kulut	48 668	17 000	15 776	92,8	17 611
= Tilikauden voitto/tappio	3 540	-6 300	-262 815		-32 730

Muut liiketoiminnan tuotot koostuvat hanketoiminnan yritys- ja kuntarahoituksesta. Tilikauden tappio johtuu suurelta osin siitä, ettei hankkeista ole saatu maksatuksia. Koko vuoden saamatta oleva hanketoiminnan tuloutus on yli **300 000** euroa.

Toholammin Energia Oy (96,66 %)

Vastuhenkilö   **Vt. Toimitusjohtaja Toni Mäki-Asiala**
Toholammin Energia Oy:n hallitus

Toiminta-ajatus: Kilpailukykyisen ja vakaan hintatason säilyttäminen, lämmön ja sähkön tuottaminen pääosin kotimaisella polttoaineella.

TAVOITTEET 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma 31.08.2017
Laitosten hälytykset	Hälytys	Saavuttaa tai pitää yllä normaalisti hyväksyttävä taso	Vain muutama hälytys KPA – laitoksella koko kesänä.
Verkoston kunnossapito	Vuodot/katkokset	Ei asiakkaita haittaavia katkoksia. Lisäveden tarve < 1 m ³ /d	Ei katkoksia asiakkaille. Lisäveden tarve ollut kesän ajan noin 1 m ³ /d
ORC-laitoksen toiminta	Käytettävyys	Laitos toiminnassa 100 % pois lukien huollot ja seisokit. Korjaukset vähentävät käytettävyttä.	Ei tuotantokatkoksia.

Kausi 01-08/2017 on sujunut myynnin suhteen budjetin mukaisesti. Kuluja puolestaan on syntynyt kesän aikana odotettua enemmän.

Toholammin Energia Oy	TP 2016	TA 2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
Tuloslaskelma					
Liikevaihto	1 429 080	1 320 000	846 878	64 %	885 058
+ liiketoiminnan muut tuotot	295 244				292 348
- ostot tilikaudella	-787 435	-784 000	-452 426	58 %	-469 412
+ / - varastojen muutos	28 950	0	-3 347		1 144
- palvelut	-53 300	-55 000	-22 828	42 %	-34 092
- henkilöstökulut	-167 387	-185 000	-119 590	65 %	-108 097
- poistot	-304 707	-306 000	-200 759	66 %	-198 818
- liiketoiminnan muut kulut	-163 496	-180 000	-72 764	40 %	-126 790
= liikevoitto	301 298	-135 000	-24 836	18 %	241 340
+ / - Rahoitustuotto ja -kulut	-27 146	-30 000	-11 678	39 %	-12 153
= Tulos	274 152	-165 000	-36 514	22 %	229 187

Kiinteistö Oy Toholammin vuokratilat (100 %)

Vastuhenkilö Toimitusjohtaja Tellervo Herranen
Kiinteistöyhtiön hallitus

Toiminta-ajatus: Omistaa ja hallita Toholammin kunnassa vuokratilakiinteistöjä sekä vuokrata niiden huonetiloja. Vuokraus tapahtuu omakustannusperiaatteella.

TAVOITTEET 2017

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma 31.8.2017
Hyvän ja turvallisen asumisen edellytykset	Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden tyytyväisyys	Kunnan viimeisin tilastollinen (31.8.2017) asukasluku oli 3210, joka on 64 henkeä pienempi kuin vuotta aiemmin
Ikääntyvälle väestölle suunnattujen asuntojen rakentaminen tarvittaessa palvelujen välittömään läheisyyteen	Asuntojen saatavuus	Ikääntyvälle väestölle suunnattujen asuntojen lisääminen palvelujen välittömään läheisyyteen	Ikääntyville asukkaille on osoitettu asuntoja Sulolasta (entinen oppilasasuntola) ja muista vapaana olevista vuokra-asunnoista.
Vuokratason pitäminen kohtuullisena	Vuokratason vertailu lähikuntiin	Vuokra-asuntojen käyttöaste 80%	Vuokra-asuntojen käyttöaste 31.8.2017 on 69,40 %

Alhainen käyttöaste aiheuttaa vaikeuksia talouden hoidossa.

KOY Vuokratilat	TP2016	TA2017	TOT 08/2017	Tot-%	TOT 08/2016
TULOSLASKELMA					
KIINTEISTÖN TUOTOT					
Vuokrat	565 270	600 000	348 920	58,15	384 003
Käyttökorvaukset	17 234	15 000	10 209	68,06	11 923
Muut kiinteistön tuotot	2 828	2 000	0	0,00	632
KIINTEISTÖN TUOTOT	585 332	617 000	359 129	58 %	396 558
LUOTTOTAPPIOT JA OIKAISUERÄT	-3 441	-10 000	1 488	-14,88	5 127
KIINTEISTÖN HOITOKULUT	-381 139	-416 411	-301 307	72 %	-275 512
KÄYTTÖKATE/HOITOKATE	200 750	190 589	59 310	31,12	126 173
Poistot ja arvonalentumiset	-169 589	-169 589	-98 927	58,33	-113 060
Rahoitustuotot ja kulut	-32 595	-21 000	-15 028	72 %	-24 747
TILIKAUDEN TULOS	-1 434	0	-54 645		-11 633